

Duinverhalen wandeling 8 km

Start: ingang De Zilk

1. U begint op de parkeerplaats ingang De Zilk bij het informatiepaneel.

Riethoeken

Waar nu het parkeerterrein van De Zilk ligt, lagen tot 1971 de Riethoeken. Hier teelde Dirk Kaptein erwten.

In de Tweede Wereldoorlog kregen Frans Ruigrok en Jan Zethof een speciale vergunning om het riet te maaien. Ook werd hier turf gegraven om als brandstof te gebruiken.

2. U gaat door de poort het duin in en gaat rechtdoor op de klinkerweg. Na 700 meter loopt in de bocht van de klinkerweg aan de linkerkant een onverhard pad het bos in. Dit onverharde pad volgt u.
3. Na 300 meter op de kruising links aanhouden. Na 200 meter gaat u rechts een zandpad op. Nu komt u op een groot veld, het Paardenkerkhof.

Paardenkerkhof

Vermoedelijk verwijst de naam naar het gebruik van paardenbotten om de eigendomsgrenzen af te bakenen. Het kadaster 1810-1832 vermeldt voor het in cultuur gebrachte deel van het Paardenkerkhof 14 perceelnummers. Als al deze percelen met paardenbotten afgebakend zijn geweest, zal dit terrein al snel de naam Paardenkerkhof hebben gekregen.

Paardenkerkhof was ook de naam van het oude jachthuis dat hier van ca. 1880 tot 1927 heeft gestaan. Dat omvatte een jachtopzichterswoning, een jachtkamer en een logeergelegenheid voor gasten. Door de aanleg van het Oosterkanaal in 1925 klonken de veenlagen in de bodem van het Paardenkerkhof sterk in. Hierdoor begon het huis zodanig te scheuren dat het moest worden afgebroken.

4. Aan het einde van het Paardenkerkhof-veld, krijgt u een T-kruising. Hier gaat u links en daarna gelijk rechts, het pad van Quené op. U loopt nu langs de Wei van Sasbergen.

Wei van Sasbergen

Op de Wei van Sasbergen is voor de helft beplanting aangebracht door provincie Zuid-Holland. In de jaren zestig had men het plan een kampeer- en recreatiecentrum aan te leggen op 't Heitje, het Toortsenvlak en de Wei van Sasbergen. Ook gemeente Amsterdam stond positief tegenover deze plannen. Natuurkenners wezen op de onvervangbare zeldzaamheid van dit stukje oude strandwal. Door gebrek aan financiën is het kampeerterrein niet doorgegaan.

5. Bij de T-splitsing links en daarna direct rechts. U komt nu een T-kruising tegen en daar gaat u rechtsaf. Eventueel kunt u eerst ook even linksaf slaan en dan ziet u 't Heitje, het enige restant heide van de AWD.

't Heitje

Laatste restant van de grote heidevelden, die zich vroeger over de oude binnenduinen tussen Noordwijk en Vogelenzang uitstrekten. Calluna (vulgaris) is de wetenschappelijke naam van de struikheide.

6. U gaat het eerste bospad rechts en daarna tweede bospad linksaf. Dit is een kruising met uitzicht over het Paardenkerkhof.
7. U komt bij een T-kruising uit en daar gaat u linksaf. Richting het Zweefvliegveld. Houd het hek aan uw linkerzijde. Volg het pad tot einde Zweefvliegveld.

Zweefvliegveld

In oktober 1945 is de Kennemer Zweefvlieg Club opgericht door een groepje tekenaars van de Fokkerfabriek in Amsterdam. De directie van Fokker gaf in 1946 toestemming in de fabriek, in de vrije tijd, de eerste twee zweefvliegtuigen te bouwen. In 1947 waren beide vliegtuigen gereed. Nadat de clubleden jarenlang als gast hadden gevlogen op de vliegvelden Teuge, Valkenburg en Castricum komt er in 1953 een veld beschikbaar in de duinen bij Het Langeveld. In 1958 wordt de hangar in gebruik genomen.

Amsterdamse Waterleidingduinen

Roggepan

Op deze akkertjes ten noorden van het Zweefvliegveld werd vroeger rogge geteeld.

8. Aan het einde van het Zweefvliegveld buigt het pad naar rechts. Volg dit pad en blijf het volgen, door het bos, tot een T-splitsing aan het einde van het bos. Hier gaat u rechtsaf, de Houtweg op. Links van u liggen de Slaaibergen en de Van Limburg Stirumduinen.

Slaaibergen

Liggen tussen het Verbrande en het Grote Vlak. Het is een zeer oude naam, verband houdend met de zeevaart. Het zijn hoge duinhellingen in de Van Limburg Stirumduinen waar destijds veel lepelblad groeide. Dit werd geoogst om rauw te eten, als sla dus, omdat het veel vitamine C bevat, dat hielp tegen scheurbuik. Later werd ook winterpostelein geoogst om als vitamine C- houdende groente rauw door de stampot te mengen.

Van Limburg Stirumduinen

Graaf Leopold van Limburg Stirum gaf in 1883 aan de Duinwater-maatschappij een vergunning om in de Van Limburg Stirumduinen een kanaal te graven. Daarvan is in 1994/1995 het zuidelijke deel gedempt om de grondwaterstand te laten stijgen tot het niveau van voor de waterwinning. In de toen ontstane Van Limburg Stirumvallei liggen nu enkele kwelplassen. In 2007 is ook het noordelijke deel gedempt en omgevormd tot dynamisch stuifduinlandschap.

Wilt u genieten van een mooi uitzicht, dan raden wij aan de top van het 'Grote Vlak' te beklimmen.

Kop van het grote vlak

Hier kunt u zoals ze vroeger zeiden, het landschap 'overhoren'. Bij helder weer kijkt u van de zee tot De Zilk alle landschapstypen recht in het hart. U ziet de eikenbossen en dennenaanplanten, door de mens geordend, evenals de voormalige akkers aan uw voet.

9. De klinkerweg loopt langzaam naar beneden. Onder aan de weg is een vijfsprong. Hier steekt u het veld over en aan het einde van het veld treft u een paars paaltje. U passeert nu de Pan van Janus.

Pan van Janus

Was in gebruik bij jachtopzichter Janus van de Meulen, die van 1924 tot 1947 op Starrenbroek woonde. De meeste jachtopzichters hadden een groentetuintje bij hun huis. Janus hield ook nog een stuk of zes geiten, die vrij rondliepen in het duin rond zijn woning. Het was eenzaam wonen daar midden in de duinen; de naaste burenn wonen een kilometer verder en voor de boodschappen moesten de bewoners te voet over zandige paden naar Noordwijkerhout of De Zilk. De liefde voor het duin moet wel heel groot zijn geweest om dat vol te kunnen houden.

10. Voor de bocht ziet u aan uw rechterzijde het Weitje van Starrenbroek. In de bocht houdt u links aan. U vervolgt de route aan de westkant van het Oosterkanaal.

Weitje van Starrenbroek

Een broek(land) is een laaggelegen vochtig terrein, met in dit geval een broedkolonie starren of visdiefjes. De naam komt reeds voor op de kaart van Rijnland uit 1746. Het Huis van Starrenbroek werd in 1906 gebouwd door landeigenaar Graaf van Limburg Stirum.

Op de vloerakker van Starrenbroek werden gewassen geteeld die reeën graag lusten, zoals topinamboer (aardpeer). Het Vlakje (Weitje) van Starrenbroek is jaren als teelhoek gebruikt, maar Janus van der Meulen liet er geiten lopen. Omstreeks 1950 werd het huis afgebroken. De pomp van Janus was nog tot einde van de 20e eeuw zichtbaar.

Oosterkanaal

Meest oostelijk gelegen onttrekkingskanaal. Het werd gegraven in 1925-1929. De aanleg van het Oosterkanaal heeft de waterhuishouding verstoord, mede door de doorgraving van veenpakketten. Daardoor is een soort ondergrondse waterval ontstaan, te zien aan een markante grens in de begroeiing. Aan de ene kant ligt een kale mosvlakte die in de zomer vuurrood van schapenzuring is; aan de andere kant is het groen en geel van de hoge grassen. Die scherpe overgang van mos naar gras markeert de grens tussen droog en vochtig.

Amsterdamse Waterleidingduinen

11. Links van u passeert u de Wilgenpoot en verderop het Puntbergje.

Wilgenpoot

Dit wilgenbosje is aangelegd door de gebroeders Krijnen. Ze gebruikten de wilgentenen voor het bij elkaar binden van de door hen gehakte takkenbossen. Het bos was onder de voet gelopen door Amerikaanse vogelkers maar nu die verwijderd is, groeit er weer bitterwilg.

Puntbergje

Steil heuveltje met spitse top.

12. Aan het einde van het pad langs het Oosterkanaal, komt u uit op een klinkerweg en gaat rechtsaf. Links van u passeert u het bos van Schrama.

Schrama

Is een verbastering van 's Gravenmade, wat letterlijk betekent: made van de graaf (made is weide). Al in 1604 zou hier een lid van de familie 's Gravenmade teelgrond in gebruik gehad hebben. Er heeft nooit een boerderij gestaan maar de door houtwallen omgeven akkers werden eeuwenlang door streekbewoners beteeld. Nog steeds herinneren onder andere narcissen daar aan die periode.

13. U blijft de klinkerweg volgen tot de uitgang bij De Zilk. Na de dam over het Oosterkanaal passeert u rechts 't Ouwe Huis.

't Ouwe huis

De eerste verwijzing slaat op de oudste boerderij van het Paardenkerkhof. Van deze boerderij wordt reeds melding gemaakt in het rapport van de Commissie van Superintendenten uit 1798. De oude boerderij is omstreeks 1880 gesloopt en vervangen door het jachthuis Paardenkerkhof. De tweede verwijzing heeft betrekking op de noordzijde van de Klazewei. Op deze plek heeft een houten huis gestaan waarvan verdere gegevens ontbreken.

Duinverhalen wandeling 8 km

Start: ingang De Zilk

